

MIJN GROET.

Wat zal ik zeggen, nu gij mij verlaat, verlaat voor langen tijd misschien?

Zal ik naar binnen gaan en klagen over mijn ongelukkig lot, de gangen en gewelven doen weergalmen van mijn zuchten, zooals het luidt in de zangen der dichters? Dat zou de stem van de kleingeestigheid zijn!

Gij klaagt ook niet. Met blijden moed trekt gij uit; gij hebt de kracht om mij achter te laten, schoon ik weet, dat het afscheid u evenveel kost als mij. Maar gij aanvaardt de taak, die u wacht in de verte, gij wilt al uw krachten inspannen, en gij schimpt niet met bitteren kreet op het lot, dat hard is over u, en scheiding maakt tusschen u en mij. Gij laat uw verdriet niet toe, de overhand te hebben; uw arbeid zal uw troost zijn, als de smart van de scheiding zich mocht doen gevoelen. Ik wil ook niet klagen. Uw trouwe hond, die u niet volgen kan op uw tocht, mag klagen, want zijn eenige levenstaak was, uw hond te zijn. Nu hij dat niet meer kan, voelt hij het gemis; de band, die hem aan u verbindt, zou bijna sterker trekken dan de band, waarmee ik hem vasthoud. Maar gij zijt niet mijn levenstaak, gij zijt mijn vriend, mijn levensgezel, door God mij gegeven. En dat blijft gij, trots de scheiding. Daarom keer ik terug naar de levenstaak, die mijn taak is, en niet wil ik neerzitten in doelloos klagen over mijn smart. Ook met die smart kan ik mijn taak verrichten, beter misschien dan voorheen.

Wat zal ik zeggen, nu gij mij verlaat?

Zal ik u toeroepen: „Vergeet mij niet!"? Dat zou de stem wezen van de ontrouw. Zoudt gij mij kunnen vergeten? Ik u?

Neen, het leven is geen spoortreinreis, waar aan elk station reizigers instappen, met wie men vluchtig een woord wisselt om ze bij 't uitstappen te vergeten! Neen, wie op de levensreis instapt in onze coupé, blijft er in, zoolang hij leeft. Zoolang hij leeft? Zoolang wij leven! Ook de gestorvene is niet weg. En van de levenden moge de afstand ons scheiden, toch blijven ze in ons leven, — allen met wie God ons verbonden heeft. In hun belangen stellen wij belang, hun blijdschap verheugt ons en hun smart geeft ons smart, en bij wederontmoeten is niets verdwenen van de liefde, die wij hun toedragen. 't Is alleen de oppervlakkigheid, die geen trouw kent. Liefde kan niet verdwijnen. Uw hond vergeet u niet. Hij zal u herkennen, ook al bleef gij jaren uit, en met dezelfde genegenheid zal hij zich tegen u aanvleien als hij straks nog deed, toen zijn halfbewust gemoed de scheiding gevoelde. Gij vergeet mij niet; ik u niet. Dat is niet mogelijk. Ik zal u niet vragen mij te gedenken, want uw leven is verbonden met het mijne, onafscheidelijk. Geen afstand kan ons scheiden.

Wat zal ik zeggen, nu gij heengaat?

Zal ik u „Vaarwel!" zeggen? Vaarwel? Wat is welvaren? O ja, ik wensch u gezondheid, ik wensch u vrienden, die uw levensweg verhelderen, ik wensch, dat uw plannen uitgevoerd worden, dat uw arbeid voorspoedig zij, dat uw doel bereikt worde. Maar waarom zou ik u dat thans meer wenschen dan anders? Zeker, al wat ik als welvaart kan wenschen, is iets goeds, is iets begeerlijks, en toch, wie welvaart in de wereld, wie bereikt hetgeen waarnaar hij streeft, wie zijn wenschen vervuld ziet, kan nog een ongelukkig mensch zijn. Het „meer" wordt niet vol. Vervulde wenschen wekken nieuwe wenschen; het bereikte doel stelt een nieuw

doel in uitzicht. Niet de vervulling uwer wenschen is de wensch, waarmee ik u groet; — wie ben ik, dat ik weten zou, wat goed is voor u? Dan nog liever wensch ik u, wat wenschelijk is, en ik laat het aan hooger, aan Goddelijke wijsheid over, den aard van dat wenschelijke te bepalen. Uw toekomst, uw welvaart, uw slagen leg ik in de handen van Hem, die beter weet, wat u en mij noodig is.

Wat zal ik dan zeggen, nu gij heengaat, heengaat voor langen tijd, voor altijd misschien?

Zal ik u een „Tot weerziens!" toeroepen? Neen, ik behoef u niet te vertellen, hoe ik verlang naar het wederzien; gij gevoelt dat in uw eigen hart, want uw verlangen is even groot als het mijne. Ik kan zoo gemakkelijk mij indenken, hoe het mij zijn zal, als over kort of lang ik hier weer zal staan, starend in de verte, en ik u herkennen zal aan uw houding, aan uw tred, reeds op grooten afstand. Want zóó kunt gij niet veranderen, of ik zal zien, dat gij het zijt. En het zal een genot zijn, u weer in het oog te staren, den klank uwer stem weer te hooren, u weer in mijn nabijheid te hebben, u, die in al den tijd der scheiding in mijn nabijheid blijft. Die ure, wie weet, hoe ver ze is, — en toch vervult ze nu reeds mijn hart met blijdschap, en ik zal er op staren, zoolang gij afwezig zijt. Ik weet, dat ze ook u bezighoudt, die blijde ure, die komen zal, ook al zullen de menschen zeggen, dat ze niet gekomen is. Want onze liefde is sterker dan de dood, omdat Hij, die uw leven en mijn leven is, den dood heeft overwonnen. Maar dat „tot weerziens!" ziet op een ure, die ver kan zijn. En zou ik geen wensch hebben voor u in al de vele uren, in de jaren misschien, die komen zullen vóór de ure van het weerzien daagt? Zou 't weerzien de eenige wensch zijn, dien ik voor u heb? Zou daarin niet meespreken de zelfzucht van mijn hart?

Ik weet wat ik u zeggen wil, nu gij heengaat. In de taal, die wij spreken, kan ik het niet zeggen met één woord; onze naburen zijn daarin rijker. Ze zeggen hun vertrekkenden: „A Dieu!" Wees Gode bevolen! Of ze zeggen het nog schooner: „Good-bye!" God zij met u!

Dát wensch ik u: God zij met u! Hij is meer dan welvaart, dan succes in uw werk, dan vrienden voor uw hart; Hij is meer voor u dan ik u zijn kan. Wonderlijk groot is de gedachte, in dat eene woord u gezegd. De groote God van hemel en aarde zij bij, zij met u. Voor mij zijt gij groot, minstens even groot als ik in eigen oogen ben. Voor Hem zijt gij klein. Er is geen vergelijking mogelijk tusschen u en Hem. En toch wil Hij zijn bij u, als uw Verzorger, als uw Raadsman, als uw Vermaner, waar ge 't noodig mocht hebben. Meer nog, u, die Hem kent in de verzoening van Jezus Christus, is Hij een Vader, wiens liefde, wiens trouw uitsteekt boven die van uw aardchen vader als Zijn zon boven het nietig licht van menschelijke kunst. Uw Vader zij met u! Dat is uw welvaart, dat is uw geluk, dat is uw troost in de eenzaamheid, dat is uw kracht voor den arbeid, dat is uw overwinning in den strijd, dat is uw steun in het lijden, dat is uw vrede en uw vreugde in den dood.

En dat is geen wensch, waarvan de vervulling twijfelachtig is. Slechts één ding is noodig: dat gij bij Hem blijft. En zelfs, als gij dat mocht verzuimen, dan blijft Hij nog bij u. Dan roept Hij, met zachte vriendelijke woorden misschien, met harden greep ook als het noodig is, u terug tot Hem. Want, o, wonder, zóó groot is Zijn liefde, dat Hij u niet loslaten wil.

Good-bye dan, mijn vriend! God zij met u!

A. L.

GOOD-BYE.

Van Alkmaar begint de victorie.

O

I.

Het is al vele malen verhaald....

En ik kan me begrijpen, dat een kind der twintigste eeuw twijfelzuchtig de schouders ophaalt, en vraagt of dan toch 't beleg van Alkmaar, 't ontzet van Leiden wapenfeiten zijn geweest van zulk een wereldhistorisch belang, dat ze na drie en een halve eeuw nog steeds moeten worden herdacht!

Of 't geen bekrompen ingenomenheid met eigen land verdraagt, daar nu nog aandacht aan te schenken?

De vraag ligt in de lijn van onzen tijd.

Men ziet alléén aan, wat voor oogen is. Alleen wat groot is en machtig en geweldig, is de opmerkzaamheid waard. Wat klein is en zwak wordt immers tóch vertrappt in den ontzettenden strijd om het bestaan, die tusschen de volkeren der aarde wordt gevoerd!....

Onze eigen historie leert het tegendeel.

Daarom alléén reeds zou ze waard zijn, gekend te worden ver buiten de grenzen van 't eigen land.

Maar er is nog meer. Wel degelijk was de strijd, die hier op de smalle kuststrook langs de Noordzee in de eerste jaren van onzen vrijheidskrijg werd gevoerd, van wereldhistorische beteekenis. 't Was de vraag, aan welke zijde in het schriklijk pleit van dwang en vrijheid de overwinning zou zijn. Had *Willem van Oranje*, van de laatste zandplaat opgejaagd, den dood gevonden, de vrijheid van religie op het vasteland van Europa ware nimmer gevestigd, en het absolutisme van *Philips II* zou West-Europa in dezelfde banden gekluisterd hebben, waarin Rusland zooveel eeuwen heeft gezocht.

„Van Alkmaar begint de victorie!....“

De blijde zegekrete had dieper zin dan onze vrome vaderen wisten. Daar begon de victorie van gewetensvrijheid op inkwisitie-dwang; van de staatkundige rechten des volks op vorstelijke tyrannie; daar werden in beginsel de religie-vrijheid en de politieke onafhankelijkheid van Holland bevochten, die straks aan al de Noordelijke gewesten, later aan Engeland ten goede komen zullen en die grooten invloed zullen hebben op de reuzenrepubliek aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan. Maar in den herfst van 1573 droomde niemand daarvan.

Een weeklage was op veler lippen.

Willem van Oranje — dat was Europa's oordeel — had zich gegeven voor een verloren zaak.

Dwaselijk had hij gehandeld; hij moest dan nu zijn hoofd maar te pletter loopen tegen de Spaansche wereldmacht! Het juiste oogenblik om zich terug te trekken uit het wespennest, waarin hij zich gestoken had, was ongebruikt gelaten. In 1572, na den Bartholomeüs-nacht, nadat *Bergen* door *Alva* hernomen was, nadat hij zijn leger had moeten afmaken, tóen had, naar menselijke wijsheid geredeneerd, de Prins naar Duitschland moeten terugkeeren.... en dat had hij niet gedaan....

Tóch geen staatsman, die *Oranje*!

Over *Arnhem* en *Deventer*, over *Zwolle* en *Kampen* was hij naar Holland gegaan, — zijn trouwe, Hollandsche Geuzen hadden hem per schip naar *Enkhuizen* gehaald.

Daar zat hij in de val!

Alles was hem tegengelopen. Vijftien van de zeventien gewesten hadden zich sidderend aan *Alva* onderworpen. *Amsterdam* hield de Spaansche zijde. Na langdurig beleg was het betrekkelijk sterke *Haarlem* gevallen, en waren Zuid en Noord van elkander gescheiden. Alles werd den Prins immers bij de handen afgebroken....

Een legertje, dat op een geregelden troep geleek, had hij niet meer. Uit Duitschland was geen hulp te wachten; koningin *Elisabeth* keek toe, — was 't geen krankzinnig idee, dat de Prins enkel met de hulp van ongeoeffende kramers en wevers, boeren en schutters, het uithouden zou tegen de eerste militaire moedigheid van dien tijd?

Nooit echter kwam *Oranjes* geloofsmoed heerlijker aan het licht, dan juist toen!

Toen was het, dat hij dat beroemde antwoord gaf aan *Sonoy*, die in 't Noorderkwartier bevel voerde; dat antwoord, waarin hij hem wees op den Potentaat der potentaten, die Zijn arm, verdrukt en ellendig volk niet in den nood laten zou!

Heerlijke geloofstaal, door den Heere der heirscharen zélf bevestigd: Van Alkmaar begint de victorie!

't Zag er anders in den vóórherfst van 1573 niet naar uit.

De gansche linie *Amsterdam-Haarlem*, als we zeiden, was in *Alva's* macht.

Diens plan was nu hoogst eenvoudig. Ten Noorden van het IJ was 't in die dagen een ware warwinkel van water en land.

Noord-Holland was nog allermint de schoone, welvarende provincie, waar de teler een honderdvoudigen oogst van den akker bracht. De beste stukken lagen nog diep onder water: *Beemster*, *Purmer*, *Wormer*, *Schermer*, allerlei meren óm *Alkmaar*, de *Zijp*.... 't was alles nog water, en de visscher, die met zijn boot de meren bevoer, had beter zijn brood dan de landbouwer, die den waterigen grond den oogst afvergde.

Om dat stuk water-en-land tot onderwerping te brengen, behoeft *Alva* een leger en een vloot.

Het leger had hij. De rijken, gedund door 't beleg van *Haarlem*, waren aangevuld; de soldaten hadden tenminste eenige maanden soldij ontvangen, en brandden nu van begeerte, om er met die „kettters“ een einde aan te maken.

Dat leger zou te land voortrukken, met *Amsterdam* en *Haarlem* als basis. *Alkmaar* was een onsterke stad, en zou het niet zooveel weken houden kunnen als *Haarlem* maanden, temeer wijl het plaatsje voor den belegeraar zeer gunstig gelegen was, en van alle zijden tegelijk kon aangetast worden.

Onderwijl had de Spaansche admiraal *Bossu* te *Amsterdam* een vloot uitgerust, waarmee hij de *Zuiderzee* van vijanden schoon vegen zou. *Friesland's* stadhouder, die ondertusschen in dat gewest de handen ruim gekregen had, zou hem dan de hand reiken, en als tusschen de twee bladen van een tang zouden dan de *Zuiderzee*-steden *Enkhuizen*, *Hoorn* en *Medemblik* worden fijn geknepen.

Dan zou 't wachten zijn op een paar weken vorst, die alle paden begaanbaar en alle wateren tot een vasten weg maken zou, zoodat de *Spanjaarden* van dorp tot dorp konden trekken, om de laatste vonken van verzet uit te trappen.

Met het voorjaar zou dan het „Noorderkwartier“ tot de geoorzaamheid zijn teruggebracht.

Den volgende zomer was dan het Zuiden van Holland aan de beurt, en zou de „opperste aller oproermakers“, de Prins van *Oranje*, uit zijn laatsten schuilhoek worden opgejaagd.

Het plan was eenvoudig, en had alle kans van slagen....

't Had slechts één zwakke plek: Aan *Alva* ontbrak een goede gedetailleerde terreinkaart. Dat was een groot gemis. Zonder een vertrouwde kaart was 't een waagstuk om in dat waterland ten Noorden van het IJ te gaan opereeren! *Alva* had óók iets gehoord van de oorlogen in vroeger eeuw tusschen de graven van Holland en de West-Friezen, en hoe verraderlijk er de bodem was voor zoo'n zwaar gewapend leger, dat zijn ganschen trein meesleepte.

Een kaart móest *Alva* hebben....

Joost Janszoon hielp hem er aan! Een Nederlander alweer! 'n *Amsterdammer*, kundig landmeter en vestingbouwkundige, die wees den vreemdeling den weg in 't eigen vaderland!

In zeer korten tijd teekende hij een volledige kaart, met alle wegen, beemden, meren, slooten, sluizen, dijken, bruggen, een kaart, die twee eeuwen later nog wegens haar volledigheid en nauwkeurigheid werd geroemd.

En toen ging 't er op los.... *Alkmaar* het eerst!....

P. BR.

Pro en Contra.

Onlangs verhief een dokter met kracht zijn stem tegen het rooken. In een lijvig artikel, voorkomende in het „Homoeopathisch Maandblad“, toonde hij aan, hoe verkeerd het rooken is, en welk een slechten invloed het gebruik van tabak op het menschelijk organisme heeft. Maar niet allen zijn het daarmee eens. Dit bleek in voormeld „Homoeopathisch Maandblad“ al spoedig, toen een andere dokter het matig rooken verdedigde. Dit blijkt ook telkens, als men dokters of leken hoort spreken over het rooken.

Zoo zei eens iemand tegen mij: „Mijn grootvader is zes-en-tachtig jaar geworden, en je ziet den man niet zonder pijp. Wel een bewijs hoe gezond rooken is.“ Een